

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 18.626
Tarih: 10.05.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti 15 yılı aşkın bir süredir imzaladığı Birleşmiş Milletler Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin gereklerini, tam anlamıyla toplumsal yaşama ve engellilerin temel haklarına yansıtamamıştır. Engellilerin erişilebilir bir yaşam hakkına ilişkin mevzuat 12 yıldır ertelenmektedir. Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 12'sini oluşturan engellilere; yaşlılar, nadir hastalığı olanlar ve süreğen hastalığı olanlar dahil edildiğinde, engellilerin hak ve hizmetlerde erişimde yaşadığı sorunların, milyonlarca yurttaşı ve ailelerini doğrudan ilgilendirdiği açığa çıkmaktadır. Türkiye'de engellilerin temel hak ve hürriyetlerinin çağdaş ve demokratik bir topluma uyumlu hale getirilmesi, geliştirilmesi, ayrımcılık ve haksızlığın önlenmesi amacıyla Anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Meral Daniş BEŞTAŞ

HDP Grup Başkanvekili

Sürt Milletvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ

HDP Grup Başkanvekili

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de engellilerin; yaş, cinsiyet, medeni durum, il ve engel gruplarına göre güncel verilerinin olmaması, engellilere yönelik sunulması gereken kamu hizmetlerinin planlama ve bütçelemede etkili bir yaklaşımın olmadığını göstermektedir. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü başta olmak üzere kamu kurumlarının sitelerinin ve hizmetlerinin erişilebilirliği hakkında kapsamlı bir çalışma yürütülmelidir. Hastaneler, okullar ve belediye binaları başta olmak üzere tüm kamu binalarının erişilebilir olması, WC, merdiven, otopark, asansör vb. bina bölümlerinin engelli kullanımına uyumlu hale getirilmesi gereklidir. Yol ve kaldırımların, toplu taşıma araçlarının, park ve bahçelerin engelli erişilebilirliği ile uyumu hakkında yıllardır çözülemeyen sorunlar mevcuttur. Erişilebilirlik sorunu salt fiziksel bir mesele olmayıp personel farkındalığından, mevzuat erişimine varana kadar çok boyutlu bir mesele olarak ele alınmalıdır. Aynı ülkede yaşamalarına rağmen engellilerin ulaşım kartları birçok ilde geçerli değildir. Engellilere sunulan kamu hizmetlerinde yeknesaklık olmayıp ilden ile bir lütuf gibi bazı sınırlı hizmetler sunulmaktadır.

Bir yanda açlık ve yoksulluk sınırının altında yaşayıp işsiz kalan yüz binlerce engelli bulunurken kamu kurumlarında ve özel işletmelerde yasal engelli istihdam kotası açığı bulunmaktadır. Öte yandan kamuda ve özel sektörde yasal istihdam kotasını doldurmayan kurumlar hakkında gerekli yaptırımlar yerine getirilmemektedir ve yüz binlerce engelli yurttaş atama beklemektedir. Engellilerin sosyo-ekonomik durum tespiti için bireysel koşulları değil de yaşadıkları haneler dikkate alındığı için birçok engelli birey, yararlanması gereken haklardan yararlanamamaktadır. Öte yandan eğitim, sağlık, ulaşım ve istihdam gibi haklara yeterli düzeyde erişemeyen engellilerin, temel haklar, anayasa ve ilgili mevzuata erişemediği bilinmektedir. Kamu personelinin çok önemli bir kısmı engelli hakları farkındalığı konusunda yetersiz olup kamuda ve özel sektörde engelli istihdamında engellilerin karşı karşıya kaldığı ayrımcılık her geçen dönem yeni bir boyut kazanmaktadır.

Her engel grubunun kendine özgü sorunlar yaşadığı ve konu hakkına ilgili sivil toplum kuruluşlarının yıllardır çözüm önerileri sunduğu bilinmektedir. İşitme engelliler hakkında; işaret dili tercümanlığı ve işitme cihazlarına ilişkin sorunlar çözüm beklemektedir. Türk işaret dilinin anadili Türkçe olmayan engellilere erişimde yetersiz kaldığı görülmektedir. Görme engellilerin göz tedavileri, Braille alfabesi ve sesli materyallere erişimi, beyaz baston ile

uyumlu mekanların varlığı/yokluğu gibi sorunları çözüm beklemektedir. Görme, işitme, zihinsel, ortopedik ve süregen hastalığı olan engellilerin eğitimi hakkında müfredat, eğitmen, bina vb. başlıklarda sorunlar tam çözülmüş değildir. Bu sorunlar COVID-19 koşullarında ağırlaşmıştır. Rehabilitasyon ve özel bakım merkezlerinin fiziksel altyapı yetersizlikleri sunulan hizmeti olumsuz etkilerken bu yerlerde çalışan kişilerin güvencesiz olması kalıcı sorunlara yol açmaktadır. Döviz şoklarının, çoğu ithal olan engellilerin kullanımına dönük yardımcı teknoloji ürünlerinin fiyatlarında fahiş artışlara yol açıp satın alma imkanını ortadan kaldırdığı bilinmektedir.

Down Sendromu, Otistik, SMA, Serebral Palsi, ve SSPE olan kişilerin, nadir hastalığı olanların ve ailelerinin gerekli sosyo-psikolojik ve ekonomik destekten yoksun kalmaması için nöro-çeşitlilik gözetilerek “erdemli bir kamu hizmeti” sunulmalıdır. Ağır engellilerin bakım yükünün sosyal güvenceye alınması ve çoklu engeli olan kişilere ve ailelerine kapsamlı bir destek sunulması gereklidir.

Engellilik, salt tıbbi ve fiziksel bir mesele değildir. Toplumsal yaklaşım, önyargılar, alışkanlıklar ve gelenekler engellilerin sorunlarının temel nedenleridir. Bölgesel gelişmişlik farkları, devam eden çatışma ve savaşların sosyal yapıya olumsuz etkileri sorunu boyutlandırmaktadır. Engellilerin toplumsal örgütlenmesinin yetersiz kalması, siyasal yaşamda, medyada, kültür, sanat ve sporda engellilerin yeterli düzeyde temsil edilmemesi engellilik sorunlarının çözümsüz kalması ile sonuçlanmaktadır. Bu sorunlar ışığında; Türkiye’de engellilerin temel yurttaşlık haklarının ve özgürlüklerinin tanınması, korunması ve geliştirilmesi amacıyla bir araştırma komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.